

прошували відвідати й Київ, Петер Сіярто відмовився, а згодом звинуватив Київ у небажані вирішувати мовні проблеми [5].

Щодо самих етнічних угорців у Закарпатті, то відповідно до опитувань та персональних анекдотів представників українських ЗМІ на Закарпатті, вони не дуже і хочуть переїжджати в Угорщину, їм комфортніше мати український і угорський паспорти і їздити в Угорщину та інші країни ЄС на заробітки, аніж виступати за приєднання Закарпаття до складу Угорщини [2].

Отже, внаслідок базового аналізу проблеми доходимо висновку, що сьогодні ідея про відродження «Великої Угорщини» – це лише привід для розпалювання політичної ситуації між Україною та Угорщиною. Задля цього правляча політична партія в Угорщині використовує етнічних угорців у власних цілях.

Джерела та література

1. Горло Н. В. Етнополітика в Україні: проблеми і перспективи у попередженні іредентизму. *Гілея: науковий вісник*. 2018. Вип. 139(3). С. 74–79. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2018_139\(3\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2018_139(3)_16)
2. Кралуок П. Чи потрібна українським угорцям «Велика Угорщина»? *Главком*. 17 жовтня 2017 р. URL: <https://cutt.ly/Weu681CD>
3. Світлик Я. Маленькі кроки до «Великої Угорщини»? *Закарпаття онлайн*. 15 грудня 2010 р. URL: <https://cutt.ly/6eu68cfX>
4. Явір В. А. Закарпаття як об'єкт етнотериторіальних претензій Угорщини та Росії: порівняльний аналіз стратегій та цілей. *Політичне життя*. 2018. № 3. С. 78–83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pollife_2018_3_15
5. Яриш О. МЗС України: Угорщина намагається створити на Закарпатті анклав. *Закарпаття онлайн*. 20 липня 2019 р. URL: <https://cutt.ly/Jeu68wLx>

Гольцева Ганна

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА НА ЗАХИСТІ УКРАЇНИ В ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙНАХ

Ключові слова: історичне мислення, інформаційне протистояння, дезінформація, культура, імпресіонізм.

Keywords: historical thinking, information warfare, disinformation, culture, Impressionism.

В еру цифрових технологій та масової інформації історія відіграє вирішальну роль у формуванні громадської думки та ідентичності. Ми живемо в час, коли доступ до інформації є надзвичайно широким, але водночас це створює виклики у відрізненні достовірності від маніпуляції. В цьому контексті розуміння історії не тільки як набору подій минулого, але й як інструменту аналізу сучасності стає невід'ємною частиною інтелектуального та культурного розвитку суспільства.

Українські історики активно досліджують аспекти інформаційного протистояння, охоплюючи широкий спектр тем, від історичних подій до сучасних інформаційних воєн. Ці дослідження включають аналіз інформаційних кампаній, пропаганди та впливу медіа на громадську свідомість. Вони зосереджуються на подіях, як-от Революція Гідності, інформаційне протистояння між Росією та Есто-

нією, а також на впливі інформаційних воєн на суспільство та політику. Ці дослідження важливі для розуміння того, як інформація та історія використовуються для формування суспільної думки та впливу на політичні процеси. Ось деякі конкретні приклади досліджень аспектів інформаційного протистояння у роботах сучасних українських авторів:

1. О. Ю. Бусол розглядала кібернетичні війни та кібертероризм як загрози міжнародній безпеці, аналізувала диференціацію злочинів від традиційної війни [7].

2. О. Л. Гапеева вивчала інформаційне протистояння між Росією та Естонією на прикладі подій «Бронзової ночі» 2007 року [1].

3. Є. Р. Заболотний аналізував «перший місяць восьмирічної війни», висвітлюючи фейки, міфи та символи пропаганди [3].

4. Ю. Д. Паламарчук досліджувала Революцію Гідності, зосереджуючись на історичних фактах та інформаційному протистоянні, пов'язаному з цією подією [10].

Дослідження відображають глибокий аналіз ролі інформації та пропаганди в сучасних конфліктах, а також їх вплив на суспільство та політику.

Зосередимось на важливості історичного мислення в контексті інформаційної обізнаності. Мета – розглянути, як саме історичні знання можуть зміцнювати критичне мислення та допомагати громадянам активно й відповідально брати участь у формуванні інформаційного середовища.

Знання історичних подій, їх причин і наслідків допомагає краще розуміти сучасні конфлікти та проблеми. Часто події мають патерни, які можуть повторюватися. Розуміння цих патернів допомагає передбачати можливі наслідки сучасних дій та рішень [6]. Багато конфліктів та проблем мають корені в минулих подіях, і якщо заглибитись в історію та розуміти це коріння, це може стати ключем до знаходження ефективних рішень.

Історичні паралелі та аналогії часто використовуються для впливу на громадську думку, і знання історії допомагає відрізнити факти від пропаганди. Іноді сучасні події представляються як «аналогічні» історичним, навіть якщо це не так. І якщо копнути трохи глибше Вікіпедії, то можна зрозуміти, коли такі паралелі є адекватними, а коли вони використовуються для маніпуляцій. Розуміння історичного контексту дає змогу краще оцінити достовірність і мотиви сучасних інформаційних повідомлень.

Можна навести такий приклад. Друга світова війна – одна з найбільш значимих та документованих подій у світовій історії. Різні країни мають свої наративи щодо цієї війни, які часто використовуються у сучасних політичних дискусіях. Деякі медіа можуть спотворювати події або ролі окремих країн під час війни для сприяння націоналістичним чи політичним цілям. Наприклад, підкреслення героїзму власної нації з одночасним замовчуванням її помилок або злочинів. Історичні події використовуються і для підкріплення сучасних політичних меседжів, наприклад, порівняння сучасних політичних лідерів або режимів з нацистською Німеччиною для дискредитації, або навпаки – піднесення. З іншого боку, медіа можуть використовувати історичні паралелі для висвітлення важливості демократії, прав людини та миру, нагадуючи про наслідки тоталітаризму та війни.

Цей приклад підкреслює важливість критичного сприйняття історичних наративів в інформаційному просторі. Він демонструє, як історія може бути використана або спотворена для впливу на сучасне суспільство, політику та міжнародні відносини [2].

Історія не дозволяє забувати своїх уроків, вивчення помилок минулого може допомогти уникнути їх повторення в майбутньому. Ми маємо можливість прослідкувати, як із часом змінювались суспільні цінності та норми. Це допомагає зрозуміти сучасну соціальну та політичну динаміку. Знання свого коріння формує національну й культурну ідентичність, впливаючи на політичні ідеології та відносини між різними групами.

Вивчення історії включає роботу з різноманітними джерелами інформації – від первинних документів до історичних розповідей. Це дає змогу розуміти, як можуть бути представлені різні погляди і як інтерпретація може впливати на розуміння подій. Це привчає не приймати інформацію на віру, а критично її оцінювати, орієнтуючись на контекст, авторитетність джерела і його можливі упередження [5].

Історія демонструє, що рідко що можна описати однозначно. Вона навчає визнавати складність і багатогранність історичних подій та соціальних явищ. Це дисципліна, що постійно розвивається, де нові відкриття та інтерпретації можуть змінювати розуміння вже відомих фактів.

Існують деякі поширені міфи, які ставлять під сумнів існування або значимість української культури, наприклад, що українська культура є просто частиною російської або польської культури або наше мистецтво маловідоме та незначне. Натомість українські художники-імпресіоністи зробили значний внесок у розвиток цього художнього напрямку, проявляючи унікальний національний колорит і водночас інтегруючись у загальноєвропейський контекст. Історична цінність полотен Миколи Пимоненка, Сергія Васильківського, Олександра Мурашка, Івана Труша, Миколи Бурачека, Федіра Кричевського безсумнівна, їх роботи відображають не тільки художні тенденції того часу, але й глибокий зв'язок з українською землею та її людьми [4].

Такі міфи часто поширюються через незнання або навмисні спроби знецінити значення української культури. Однак реальність показує, що українська культура є багатоголовою, різноманітною та важливою частиною світової спадщини.

Суспільства, обізнані зі своєю історією, більш стійкі до спроб маніпуляції та дезінформації, оскільки вони можуть краще відрізнити правдиву інформацію від спроби спотворити історичні факти. Коли люди мають глибокі знання про історію своєї країни та світу, вони більш критично налаштовані щодо інформації, яку вони споживають. Вони краще здатні розпізнавати неточності фактів, що дає змогу суспільству виявляти спроби маніпуляції [6]. Це сприяє соціальній згуртованості та взаєморозумінню, робить суспільство менш сприйнятливим до розколюючих маніпуляцій. Знання про спільне минуле, історичні події, видатних особистостей, культурні досягнення та випробування, через які пройшла нація, допомагає формувати відчуття спільної ідентичності та приналежності, виховує патріотизм і національну гордість, засновані на розумінні історичних досягнень.

Приклади єдності та спільної боротьби можуть надихати на солідарність у важкі часи, сприяючи взаємопідтримці та колективним зусиллям. Історія допо-

магає передати культурні цінності молодшим поколінням, забезпечуючи збереження спадщини. Знання свого коріння формує національну та культурну ідентичність, впливаючи на політичні ідеології та відносини між різними групами.

Знання історії допомагає громадянам розуміти, як сформувалися демократичні інститути та принципи, і важливість їх підтримки та захисту. Історія надає приклади того, що працювало та що не працювало в минулих політичних та соціальних експериментах. Це може допомогти уникнути повторення помилок та сприяти прийняттю більш обґрунтованих рішень. Історичні знання не обмежуються лише національною історією, вони також включають розуміння світової історії, що сприяє глобальній обізнаності та співчуттю до інших культур.

Загалом історична освіта є фундаментальною для розвитку громадян, які активно, відповідально та обґрунтовано взаємодіють зі своїм суспільством та світом загалом.

Джерела та література

1. Гапеева О. Л. Інформаційне протистояння між Росією та Естонією на прикладі подій «Бронзової ночі». *Військово-історичний меридіан. Електронний науковий фаховий журнал*. 2007. Вип. 1(15) / Національний музей історії України у Другій світовій війні. Меморіальний комплекс, Інститут історії України НАН України. Київ, 2017. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Hapeieva_Olha/Informatsiine_protystoiannia_mizh_Rosiieiu_ta_Estoniieiu_na_prykladi_podii_Bronzovoi_nochi_2007_r/
2. Друга Світова. Війна пам'ятей. *Збруч*. 09.05.2016. URL: <https://zbruc.eu/node/51248>
3. Заболотний Є. Р. Перший місяць восьмирічної війни, що тягнеться вже сторіччями. Фейки, міфи, символи пропаганди. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2022. № 14, т. 1. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/12061>
4. Зінько О. В., Зінько Ю. А. Нариси з історії української культури: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця, 2014. С. 200.
5. Джерелознавство / Я. С. Калакура, С. В. Головка, І. Н. Войцехівська, С. Ф. Павленко, Б. І. Корольов, М. Г. Палієнко. Київ: Либідь, 2002. 488 с.
6. Костюшко І. В. Критичне мислення як необхідна складова професійної діяльності сучасного вчителя. *International scientific e-journal ЛОГОС. ONLINE*. № 10 (June, 2020). URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.10.22.html>
7. Кримінальні загрози в секторі безпеки: практики ефективного реагування: матеріали панельної дискусії III Харків. міжнар. юридичного форуму «Право», м. Харків, 26 вересня 2019 р. / редкол.: В. Я. Тацій, Ю. Г. Барабаш, Б. М. Головкін, О. В. Таволжанський. Харків, 2019. 176 с.
8. Мелекесцев К. Історія України в політичних маніпуляціях епохи постправди. *Історичні і політологічні дослідження*. 2020. № 1(66) URL: <https://jhpr.donnu.edu.ua/article/view/8273>
9. Найбільш вражаючі приклади інформаційних війн 21 століття. *Business Views*. 01.11.2019. URL: <https://businessviews.com.ua/ru/studies/id/najbilsh-vrazhajuchi-prikladi-informatsijnih-vijn-21-stolittja-2037/>
10. Паламарчук Ю. Д. Революція гідності та інші події 2013–2014 рр. в мас-медіа: інформаційне протистояння, рік восьмий. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2021. № 13, т. 2. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/11201>
11. По той бік екрана: аналіз медіаспоживання та дезінформації в українському інформаційному середовищі. *Detector Media*. 18.05.2021. URL: <https://detector.media/infospace/article/188114/2021-05-18-po-toy-bik-ekrana-analiz-mediaspozhyvannya-ta-dezinformatsii-v-ukrainskomu-informatsiynomu-seredovyshchi/>
12. Столяр О. Теоретичні аспекти багатоперспективності у викладанні історії. URL: https://stolarolena1702.blogspot.com/p/blog-page_7.html